

100 éves a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO)

Ebben az évben ünnepli megalakulásának 100. évfordulóját a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO), amelynek hagyományos éves konferenciája is része volt a centenáriumi ünnepegeknek. Az idei központi gondolata **„tisztességes munkával a jövő építéséért”** volt.

A konferencián mintegy ötven állam-és kormányfő jelent meg a világ minden tájáról (köztük Angela Merkel német kancellár, Emmanuel Macron francia elnök és Dimitrij Medvegyev orosz miniszterelnök) és mondta el üzenetét a munka jövőjéről. Az ILO ünnepélyes kiadványt adott ki az elmúlt száz év eseményeiről. Az ILO főigazgatójának szokásos éves programadó beszéde is a munka jövőjéről szót, mintegy összegezve az ILO által 2017-ben elindított Munka jövője program eredményeit. A konferencia két legjelentősebb eredménye a Centenáriumi Deklaráció elfogadása, valamint egy-egy új, az ILO fő tevékenységét jelképező egyezmény és ajánlás elfogadása volt a munkahelyi erőszakról és zaklatásról. Ezen a konferencián is folytatta tevékenységét az ILO által elfogadott egyezmények és ajánlások alkalmazását vizsgáló ún. Applikációs Bizottság is.

A főigazgatói beszéd

Az ILO programját megalapozó főigazgatói beszéd témája is a munka jövője volt **Munka a ragyogóbb jövőért** címmel. A főigazgatói beszéd kiindulópontja a munka világának technológiai átalakulása, a mesterséges intelligencia, az automatizáció, robotizáció és digitalizáció volt, amely veszélyeket (munkahelyek elvesztése, hagyományos munkakörök megszűnése), de egyúttal lehetőségeket is jelent (új munkák megjelenése) a jövőre nézve. Az új technológiák egyre nagyobb térnyerése mellett fontos szerepe lesz a munka jövőjében a klímaváltozás hatásainak egyhítésére az ún. zöld gazdaság

erősítésének, továbbá a növekvő demográfiai problémáknak (egyres régiókban az elöregedés, míg más régiókban a fiatalok növekvő arányának a népességben belül), amely nagy nyomást helyez a munkaerőpiacokra és a társadalombiztosítási forrásokra is. Az ILO ezekre a kihívásokra válaszként a kormányok-munkáltatók és munkavállalók társadalmi szerződésének (tripartizmus) a megerősítését jelölte meg, mint a változás irányításának eszközét, valamint egy emberközpontú gondolkodást és cselekvést a munka világában. Ez utóbbi célkitűzés az emberi képességekbe, az oktatásba, képzésbe, képességek fejlesztésébe és a munkával kapcsolatos intézményekben való befektetések erőteljes növelését igényli, továbbá fenntartható gazdasági fejlődést tesz szükségessé. A jövő munkájának elengedhetetlen eleme kell, hogy legyen a munkavállalók méltó munkakörülményeinek biztosítása a munkavégzési szerződés mikéntjére való tekintet nélkül, a munkavállalók alapvető jogainak garantálása, a munkaidő korlátozása, az egészség és testi épség védelme, a munkavállalók nagyobb autonómiájának biztosítása a munkavégzés során a munkáltatói szükségletekkel összhangban, a munka és a szabadidő összehangolása, továbbá a munkavállalói részvétel, a szervezkedési szabadság és a kollektív alku lehetőségének garantálása. **A technológiai változásoknak a munka emberi arcát kell erősíteni, a végső döntést mindig az embernek kell meghoznia, s nem a mesterséges intelligenciának.**

Centenáriumi Deklaráció a Munka Jövőjéről

A Deklaráció megerősíti az ILO szerepét és mandátumát a munka világában és mintegy útjelzőként kijelöli a jövő feladatait és a világszervezet jövőbeli tevékenységének fő irányát, amelynek fő üzenete az ember-központú munka. Az ILO a jövő alapvető tevékenységeként a következőket jelölte meg:

- a nemek közötti egyenjogúság hatékony megvalósulása
- minőségi oktatás, szakképzés és hatékony élethosszig tartó tanulás mindenki számára, mint a digitális világra való felkészülés és az abban való munkavégzés elsőszámú

eszköze

- univerzális elérés lehetőségének biztosítása az átfogó és fenntartható szociális védelemhez mindenki számára
- a munkavállalók alapvető jogainak tisztelete
- megfelelő minimális bér biztosítása
- egészséges és biztonságos munkahelyek garantálása, amely a tisztességes munka alapvető eleme
- a tisztességes munkát, valamint a termelékenység növelését elősegítő politika
- a magánéletet és a személyes adatok védelmét szolgáló politikák és intézkedések elősegítése
- megfelelő válaszok adása a munka világának digitális átalakulásával járó kihívásokra és lehetőségekre (a platform munkákat is beleértve)
- a munkaügyi igazgatás és ellenőrzés erősítése
- a szociális párbeszéd eszközének hatékony alkalmazása a jövő kihívásainak kezelésére.

A Deklaráció az ILO és a tagállamok közös feladataként és felelősségeként határozta meg a fenti célokat és tevékenységeket.

Egyezmény és Ajánlás a Munkahelyi erőszakról és zaklatásról

A munkahelyi erőszakról és zaklatásról elfogadott nemzetközi standardok alapvető fontosságúak a tisztességes munkakörülmények, az emberi méltóság biztosításához. Az egyezmény elismeri, hogy a munkahelyi erőszak és zaklatás emberi jogi jogsértés, az egyenlő bánásmód súlyos megsértése, s annak védelmét igyekszik minél szélesebb körre kiterjeszteni.

Az egyezmény tilt minden olyan erőszakos cselekményt, viselkedést, gyakorlatot vagy fenyegetést a munkahelyen, amely fizikai, lelki, szexuális vagy gazdasági sérelmet okoz. A tagállamok kötelessége, hogy ezen a területen biztosítsa a zéro toleranciát. Az erőszak és zaklatás elleni védelem a munkát végző személyeket a szerződéses státuszuktól

függetlenül illeti meg, s védelem jár a képzésben résztvevő személyeknek, a szakmunkás tanulóknak is, de a volt munkavállalóknak és az álláskeresőknak és a munkára jelentkezőknek is. Az egyezmény a védelmet nemcsak a munkavégzés területére biztosítja, hanem kiterjeszti azt pl. a munkabér fizetésének helyére, a munkahelyi étkezdére, a pihenőhelyekre, a munkavégzéssel összefüggő utazásokra, a munkához köthető társadalmi aktivitásokra, a munkáltató által biztosított szálláshelyekre, sőt a munkába és onnan történő ingázásra is. Kiterjed a védelem az információs és kommunikációs technológia használatával megvalósítható sérelmekre is. Az egyezmény továbbá védelmet nyújt a harmadik személyek részéről érkező sérelmekre is a fenti munkakörülmények között.

Az ILO Konferencia által elfogadott új egyezmény annak tagállami ratifikálása után válhat a nemzeti jog és gyakorlat részévé. A Kormányok kötelessége, hogy az új egyezményt minél hamarabb bemutassák a ratifikálásra jogosult intézmények (általában a nemzeti parlamentnek) annak elfogadását javasolva. A végső döntést azonban a nemzeti parlament, mint szuverén jogalkotó hozza meg.

Az Applikációs Bizottság munkája

Az ILO ezévi konferenciáján is összeült a tagállamok által ratifikált egyezmények gyakorlati végrehajtását vizsgáló tripartit bizottság (ún. Applikációs Bizottság), amely az ún. az Egyezmények és Ajánlások alkalmazását vizsgáló – független szaktekintélyekből álló – Szakértői Bizottság éves jelentése alapján a Bizottság munkáltatói és munkavállalói küldetei által minden évben közösen kiválasztott 24 esetleg 25 ügyet vizsgálja és tárgyalja meg. Az Applikációs Bizottság a tárgyalást követően ajánlásokat, illetve elvárásokat fogalmaz meg és fogad el, amelyeket az érintett kormányoknak meg kell valósítani és arról számot is kell adnia az ILO felé. A döntések célja, hogy az esetben érintett tagállam joga és gyakorlata teljes összhangba kerüljön a ratifikált ILO

egyezménnyel, amelynek nem teljesülését a munkavállalók vagy a munkáltatók sérelmezték.

Az esetek kiválasztásában a sérelem súlyosságán túl figyelemmel kell lenni a regionális egyensúlyra is, valamint arra, hogy a kiválasztott ügyek között legyenek ún. fundamentális, elsőbbségi és technikai egyezmények is.

A bizottság által megvizsgált 24 ügyben ebben az évben is túlnyomó többségben voltak az ún. fundamentális jogok megsértésével (különösen a szervezkedési szabadság megsértésével) összefüggő esetek. A sztrájk jogának megsértésével kapcsolatos ügyekben ebben az évben sem született bizottsági döntés, mivel a munkáltatók még mindig vitatják, hogy a sztrájkjogot a szervezkedési szabadságra vonatkozó egyezmény (87. sz.) tartalmazza-e, s a Szakértői Bizottság hatáskörének túllépését látják abban, hogy az beleérti az egyezménybe ezt a jogot is. Az Applikációs Bizottság munkavállalói szóvivője záróbeszédében hangsúlyozta, hogy a munkáltatók ezzel az álláspontjukkal alapvetően az ILO egyik legnagyobb erejét és eredményét, az évtizedeken keresztül elfogadott és jól működő felülvizsgálati mechanizmusát támadják, kérdőjelezzik meg, amely elfogadhatatlan.

Az Applikációs Bizottság a 24 kiemelt eseten kívül megvizsgálta még a Szociális Védelem Alsó Szintjéről 2012-ben elfogadott Ajánlásban foglaltak gyakorlati megvalósulását is az egyes tagállamokban. A vita új eleme volt, hogy először vizsgált a bizottság jogilag nem kötelező, a tagállamok által nem ratifikálható ajánlást. A felszólalók hangsúlyozták a munkahelyi egészség és biztonság garantálásának alapvető fontosságát, sőt alapvető jogként való kezelésének szükségességét, továbbá az Ajánlásnak – jogi kötelező erő nélkül is- a gyakorlatban figyelembeveendő voltát.

A beszámolót készítette: dr. Czuglerné dr. Ivány Judit